

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Синегубов Олег Васильович

УДК 347.121.2

**ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ
НА ГІДНІСТЬ, ЧЕСТЬ ТА ДІЛОВУ РЕПУТАЦІЮ
ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ**

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес, сімейне право,
міжнародне приватне право

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Харків – 2008

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
академік Академії правових наук України,
Бандурка Олександр Маркович,
Київський міжнародний університет,
радник-наставник.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
Бервено Сергій Миколайович,
Харківський національний університет
ім. В.Н. Каразіна,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін;

кандидат юридичних наук, доцент,
Красицька Лариса Василівна,
Донецький національний університет,
доцент кафедри цивільного права та процесу.

Захист відбудеться “23” квітня 2008 р. о “13.00” годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.700.02 Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, проспект 50-річчя СРСР, 27.

З дисертацією можна ознайомитись в науковій бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, проспект 50-річчя СРСР, 27.

Автореферат розісланий 23.03.2008 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.Є. Кириченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Останні перетворення в соціально-економічному житті України, зміна соціальних цінностей та орієнтирів зумовили вихід у системі суспільних пріоритетів на перше місце людини як особистості. Конституції України визнає вищими соціальними цінностями людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, її недоторканість і безпеку. Тобто всі інші блага, у тому числі й матеріальні, знаходяться в ієрархії соціальних пріоритетів нижче і є суспільними благами другого порядку. І саме такий підхід до місця і ролі людини та її внутрішнього (духовного) світу в системі соціальних цінностей відповідає міжнародним стандартам прав людини та зумовлює необхідність їх повного та всебічного регулювання й охорони на галузевому рівні, насамперед нормами цивільного права.

Вирішення завдань із забезпечення реальних гарантій, прав, свобод та законних інтересів громадян покладається саме на державну службу. Державні службовці у соціальній державі мають реалізувати соціальну функцію. Головною сутнісною рисою сучасної державної служби повинен стати пріоритет прав та інтересів особи.

Ці положення мають безпосереднє значення і для діяльності правоохоронних органів, особливе місце серед яких відповідно до обсягу роботи та виконуваних функцій посідають органи внутрішніх справ, визначення та розуміння головного призначення яких за сучасних умов – виконання найважливішого конституційного обов'язку держави: охорона та захист прав і свобод людини, створення безпечних умов життя.

Разом з тим, працівники міліції виступають не тільки як суб'єкти забезпечення життєдіяльності суспільства в цілому та окремих особистостей зокрема. Як і всім громадянам України, працівникам міліції гарантується конституційне право на охорону їх особистих немайнових прав, особливо в процесі їхньої службової діяльності, яка за своїм змістом створює несприятливі для цього умови.

Проблемами цивільно-правового захисту як особистих немайнових прав взагалі, так і прав на гідність, честь та ділову репутацію, зокрема, в різний час займалися такі вчені, як М.М. Агарков, С.С. Алексєєв, С.М. Братусь, М.К. Галянтич, В.П. Грибанов, О.В. Дзера, О.М. Ерделевський, О.С. Іоффе, Л.О. Красавчикова, О.А. Красавчиков, В.А. Кройтор, Н.С. Кузнецова, Д.Д. Луспеник, М.С. Малєїн, М.М. Малєїна, О.О. Пунда, О.А. Пушкін, З.В. Ромовська, С.О. Сліпченко, Р.О. Стефанчук, К.А. Флейшиць, Р.О. Халфіна, Р.Б. Шишка та інші.

Так, у 2000 році Р.О. Стефанчуком була захищена дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за темою: “Цивільно-правовий захист честі, гідності та ділової репутації”, у 2003 році захистив кандидатську дисертацію Д.Д. Луспеник за темою: “Судочинство у справах про захист честі, гідності та ділової репутації”.

Вони досліджували загальні і окремі положення конституційного та цивільно-правового захисту людини і громадянина в різних ситуаціях, проте не при виконанні службових обов'язків у сфері правоохоронної діяльності.

При цьому практика та наукові дослідження свідчать, що якраз саме працівники правоохоронних органів, зокрема органів внутрішніх справ, можливостями здійснення свого права на захист користуються не повністю, що підриває принцип соціальної справедливості й негативно впливає на охорону правопорядку.

Останнім часом проблемам правового захисту саме працівників міліції приділялася значна увага в роботах таких вчених, як М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, В.С. Венедиктова, М.І. Іншина, С.Ф. Зибіна, О.Ю. Синявської, А.В. Стремоухова та інших. Проте, слід визнати, що розгляд правового захисту працівників міліції в більшості випадків зводиться до положень норм кримінального та адміністративного права, а також деяких нормативних актів, що регламентують порядок проходження служби в органах внутрішніх справ.

Вичерпний аналіз існуючих теоретичних досягнень, а також вивчення судової практики показали, що хоча інститут захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію не є новим для цивільного права, але і тут є ряд невирішених питань як теоретичного, так і практичного характеру, що підвищує актуальність проведення досліджень в цій галузі. Серед них можна виділити такі, як: неоднозначність трактування змісту прав на гідність, честь та ділову репутацію; проблему співвідношення форм та способів, а також визначення самого об'єкта правового захисту у справах про захист прав на гідність, честь та ділову репутацію; недослідженість специфіки правового статусу працівників міліції у цивільному праві та відповідно особливостей здійснення ними захисту своїх вищезазначених прав тощо.

Тому, з огляду на зазначену актуальність наукової розробки питання регулювання особистих немайнових відносин та забезпечення належного захисту, зокрема, прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, і обрана дана тема дисертаційного дослідження.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до комплексної цільової програми щодо пріоритетних напрямків наукових та дисертаційних досліджень, які потребують першочергового розроблення і впровадження в практичну діяльність органів внутрішніх справ на період 2004-2009 років, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 05.07.2004 № 755, та відповідно до пріоритетних напрямків наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2006-2010рр.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, що виникають під час здійснення фізичними особами, як учасниками цивільних правовідносин своїх особистих немайнових прав.

Предмет дослідження складають особливості цивільно-правового захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції.

Мета і основні завдання дослідження. Мета роботи полягає у визначенні основних концептуальних засад функціонування механізму захисту прав на

гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, виявлення недоліків і прогалин у чинному законодавстві, розробки конкретних пропозицій щодо шляхів і методів їх усунення.

Завданнями дослідження, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети, є:

- 1) визначення особливостей регулювання особистих немайнових прав працівників міліції;
- 2) встановлення особливостей правового статусу працівників міліції як учасників цивільних правовідносин;
- 3) визначення змісту прав працівників міліції на повагу до їх гідності та честі й недоторканості ділової репутації, розкриття характерних рис, притаманних їм, а також об'єкта правового захисту;
- 4) оптимізація можливих правових форм та способів захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції;
- 5) встановлення особливостей юрисдикційного та неюрисдикційного захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції;
- 6) виявлення існуючих недоліків та прогалин у чинному законодавстві України стосовно здійснення захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції;
- 7) розробка й обґрунтування теоретичних та практичних рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення цивільно-правового механізму захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції.

Методологічну основу дослідження склали методи наукового пізнання, застосування яких дало змогу досягти мети та поставлених завдань дисертаційного дослідження.

Зокрема, метод конкретного соціального дослідження був використаний при дослідженні проблематики та актуальності дисертаційної роботи.

Логічний, історичний, догматичний методи застосовувались при дослідженні питань, пов'язаних з визначенням понять гідності, честі та ділової репутації працівників міліції, змісту прав на ці нематеріальні блага, кваліфікації цих правових явищ як об'єктів цивільно-правового захисту.

При обґрунтуванні і дослідженні правозастосовних аспектів у дисертації використаний відповідний метод тлумачення (герменевтики) права для з'ясування змісту правових норм, що містяться в законодавстві та регулюють відносини у зв'язку із захистом прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції.

Системно-структурний метод та застосовувався при формуванні загального підходу щодо концептуального висвітлення особливостей юрисдикційного та неюрисдикційного захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції.

Метод матеріалістичної діалектики використовувався при дослідженні питань впливу порушень особистих немайнових прав працівників міліції на ефективне виконання ними своїх службових обов'язків та можливих шляхів запобігання цим порушенням.

Також у дослідженні застосовувались методи описання, комплексного аналізу, порівняння та протиставлення у систематизації емпіричного матеріалу та

отримання теоретичних результатів і практичних висновків для досягнення поставленої мети і відповідно задач дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів визначена метою та поставленими завданнями. В дисертаційному дослідженні вперше проведено комплексний аналіз цивільно-правових аспектів регулювання прав на гідність, честь та ділову репутацію як особистих немайнових прав працівників міліції та обґрунтовано необхідність реформування цивільного законодавства у сфері регулювання та захисту вищезазначених прав і як результат проведеного дослідження його наукову новизну відображають наступні основні положення:

1. Вперше визначено особливості цивільно-правового регулювання особистих немайнових прав працівників міліції, якими в свою чергу є: по-перше, обмежена правоздатність (заборона займатися підприємницькою діяльністю тощо), що безпосередньо може впливати на обсяг відповідних правомочностей при здійсненні конкретного суб'єктивного права та, по-друге, це особливий підхід до захисту особистих немайнових прав працівників міліції, що порушуються у зв'язку з їхньою службовою діяльністю.

2. Обґрунтовано положення, згідно з яким об'єктом особистих немайнових відносин, а рівно й особистих немайнових прав є самі нематеріальні блага, при цьому об'єктом правової охорони, як частини негативного елемента змісту особистих немайнових прав, є спеціальний правовий режим (наприклад, недоторканість) тих чи інших особистих немайнових благ, що закріплюється у відповідних статтях Цивільного кодексу України. Звідси, об'єктом правової охорони таких особистих немайнових прав, як право на гідність та честь і право на ділову репутацію, є саме недоторканість цих благ.

3. На підставі існуючих теоретичних розробок та аналізу норм чинного Цивільного кодексу України визначено, що право на гідність та честь і право на ділову репутацію – особисті немайнові права, що мають позитивний зміст, який в свою чергу полягає не лише в праві кожного громадянина на недоторканність його гідності, честі й відповідно ділової репутації та можливості судового захисту в разі порушення (негативний елемент), а й у можливостях своїми активними діями через відповідні правомочності здійснювати ці права (позитивний елемент).

4. Виявлено правомочності позитивного змісту таких особистих немайнових прав, як право на гідність та честь і право на ділову репутацію, якими в свою чергу є правомочності по володінню, формуванню та користуванню цими особистими немайновими благами.

5. Обстоюється, що ділова репутація як особисте благо фізичної особи розділяється на: ділову репутацію фізичних осіб (особи, які працюють за трудовим договором, державні службовці тощо) та ділову репутацію фізичних осіб-підприємців (особи, які займаються підприємницькою діяльністю). При цьому критерієм розмежування ділової репутації за цими суб'єктами на зазначені види є економічний зміст цього нематеріального блага та розглянуті можливості (п правомочності) щодо здійснення права фізичної особи на це благо.

6. Доведено положення, що правомочність по володінню та відповідно формуванню ділової репутації виникає у фізичної особи з моменту можливості

займатися професійною діяльністю, а точніше з моменту досягнення особою повноліття та в інших випадках надання особі повної цивільної дієздатності.

7. Вперше виявлені приватно- та публічно-правовий напрямки правової охорони прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, які в свою чергу полягають, по-перше, у застосуванні загального способу захисту цих немайнових благ, коли зачіпається лише приватний інтерес фізичної особи та, по-друге, застосування крім загальних можливостей цивільно-правового захисту цих особистих немайнових благ, ще й додаткові публічні гарантії здійснення такого захисту.

8. Визначається, що право на судовий захист як елемент юрисдикційної форми захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, як представників закону і держави, включає в себе не тільки нормативне забезпечення взагалі юридичної можливості такого захисту, а й норми-гарантії у вигляді діяльності відповідних державних органів, спрямовану на забезпечення функціонування механізму правового захисту працівників міліції, як осіб, наділених спеціальним правовим статусом.

9. Обґрунтовується положення, згідно з яким участь прокурора є обов'язковою у справах, коли права на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції порушуються у зв'язку з їхньою професійною діяльністю та порушення відбулося через засоби масової інформації, або коли така справа набула поширеного резонансного характеру, у зв'язку із загрозою порушення публічних, державних інтересів.

10. При розгляді проблем процесуального доведення наявності у потерпілої особи моральної шкоди вперше робиться висновок, що необхідно запровадити при розгляді цивільних справ про захист прав на гідність, честь та ділову репутацію презумпцію наявності у потерпілої особи моральної шкоди, таким чином у зазначених цивільних справах, якщо доведений факт поширення відомостей, що не відповідають дійсності, або скоєння інших дій, що принижують гідність, честь та ділову репутацію фізичної особи, компенсується моральна шкода, наявність якої додаткового доведення не потребує, якщо відповідач не доведе протилежне.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що положення даної роботи можуть бути використані при подальшому розвитку цивільно-правової науки щодо регулювання особистих немайнових прав, а також у науково-дослідній роботі та в навчальному процесі, зокрема при проведенні занять з цивільного права та процесу. Також на підставі проведеного дослідження дисертантом були подані конкретні пропозиції у Верховну Раду України щодо внесення змін до Цивільного кодексу України.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Дисертація підготовлена на кафедрі цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, де проведено її рецензування та обговорення. Основні положення дисертації доповідалися на конференціях та круглих столах: Охоронюваний законом інтерес в цивільному праві та процесі (Харків, 2005 р.), Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених (Харків, 2006 р.), Актуальні проблеми цивільного права та процесу (Харків, 2006 р.), Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених (Харків,

2007 р.), Проблеми цивільного права та процесу, присвячена пам'яті проф. О.А. Пушкіна (Харків 2007 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертації знайшли своє відображення у 5 наукових статтях у фахових наукових виданнях.

Структура дисертації визначена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, двох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, додатка та списку використаної літератури (289 джерел). Обсяг рукопису становить 182 сторінки машинописного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *Вступі* обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, визначається ступінь наукової розробки проблеми дослідження, вказується на зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами окреслюється предмет, об'єкт, основна мета та основні завдання дисертаційного дослідження, його нормативна та емпірична база, методологічні засади. Сформульована наукова новизна дисертаційного дослідження та її практичне значення.

Розділ перший “Права на гідність, честь та ділову репутацію як особисті немайнові права працівників міліції” присвячено дослідженню природи прав працівників міліції, як фізичних осіб, на гідність та честь й ділову репутацію, розкривається їх зміст та значення, толкуються поняття, визначаються особливості здійснення та можливі загальноправові способи захисту. Розділ складається з чотирьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 “Особливості позитивного регулювання особистих немайнових прав працівників міліції”* розкривається сутність та етапи становлення позитивного регулювання цивільним законодавством особистих немайнових відносин як частини предмета цивільного права, досліджуються особливості позитивного регулювання особистих немайнових прав працівників міліції як учасників цивільно-правових відносин зі спеціальним статусом.

Структура та зміст чинного ЦК України дає підстави стверджувати, що за всю історію національного цивільного законодавства офіційно визнано, що особисті немайнові правовідносини є не лише повноцінним предметом цивільно-правового регулювання на рівні з майновими відносинами, але й мають пріоритет перед останніми, оскільки згадані першими при визначенні предмета правового регулювання (ст.1 ЦК України).

Зважаючи на те, що поняття об'єкта цивільних прав є досить дискусійним питанням у цивілістиці, науковий інтерес до якого не зникає дотепер через те, що в теорії зустрічаються такі поняття як “об'єкт права”, “об'єкт цивільно-правового регулювання”, “об'єкти цивільних правовідносин”, “об'єкти суб'єктивних цивільних прав”, а ЦК України визначає лише види об'єктів цивільних прав, а не об'єкти цивільних правовідносин і тим більше не об'єкти цивільного права (ст. 177 ЦК України). Дисертантом обґрунтовується положення, згідно якому об'єктом особистих немайнових відносин, а рівно й особистих немайнових прав є самі

нематеріальні блага. При цьому об'єктом правової охорони є спеціальний правовий режим (наприклад, недоторканість) тих чи інших особистих немайнових благ, що закріплюється у відповідних статтях ЦК України.

Не заперечуючи наявності негативного елемента, який полягає в праві кожного громадянина на недоторканність його особистих немайнових прав та можливості судового захисту в разі порушення, робиться висновок, що суб'єктивні права наділені позитивним змістом, який, в свою чергу, полягає в можливостях своїми активними діями через відповідні правомочності здійснювати ці права.

Саме тому загальна характеристика дозволеного типу поведінки (ст. 271 ЦК України) потребує формулювання позитивних правомочностей, що входять у структуру кожного особистого немайнового права, такими в свою чергу є правомочності володіння та користування. А вже у конкретній статті ЦК України, що закріплює окреме особисте немайнове право, повинні додатково міститися правомочності, які притаманні лише цьому праву з урахуванням його сутності та особливостей.

Крім правомочностей на власні дії (можливість самостійно робити фактичні і юридично значимі дії) вказується, що до змісту особистого немайнового права ще входить право вимоги (можливість жадати від зобов'язаного суб'єкта виконання покладених на нього обов'язків) та право на захист (можливість використання або вимоги використання державно-примусових заходів у випадках порушення суб'єктивного права).

Визначаючись у специфіці цивільно-правового регулювання особистих немайнових відносин дисертант зазначає, що особливостями цивільно-правового регулювання особистих немайнових прав працівників міліції є: по-перше обмежена правоздатність (заборона займатися підприємницькою діяльністю тощо), що безпосередньо впливає на обсяг відповідних правомочностей при здійсненні конкретного суб'єктивного права та по-друге це особливий підхід до захисту особистих немайнових прав працівників міліції як державних службовців, що порушуються у зв'язку з їхньою службовою діяльністю.

У підрозділі 1.2 “Право працівників міліції на гідність та честь” розкривається філософська та правова природа гідності та честі як специфічних суб'єктивних благ, з'ясовується зміст права працівників міліції на ці немайнові блага, аналізується історія розвитку відповідного законодавства.

В сучасній науці цивільного права немає єдиної думки щодо цих двох понять. Проте в останні часи домінуючою та до якої приєднується дисертант, є та, що визначає поняття “гідність” та “честь” як близькі між собою моральні категорії, розходження між якими лише в суб'єктивному та об'єктивному підході при оцінці цих якостей.

Питання про гідність та честь – це насамперед питання про права людини, про їхнє реальне забезпечення. Цивільно-правове поняття й тлумачення цих категорій припускає наявність правової норми, що відображає ці немайнові блага. Визначення змісту кожного особистого немайнового права та відповідно притаманних йому особливостей є необхідною складовою повноцінного регулювання особистих немайнових відносин.

Зважаючи на це, при дослідженні змісту права на гідність та честь, дисертант, критично сприймаючи зміст статті 297 ЦК України, приходиться до висновку, що право на гідність та честь як особисте немайнове право наділене позитивним змістом, тобто повинно здійснюватись через власні активні дії управомоченої особи. Тому його варто розглядати як особливе суб'єктивне право сутність та зміст якого полягає не лише в праві кожного громадянина на недоторканність його гідності та честі (можливості жадати від всіх інших фізичних та юридичних осіб утримання від порушення цього права) та можливості судового захисту в разі порушення (негативний елемент), як це сформульовано у чинному Цивільному кодексі України та у зв'язку з чим автором пропонуються відповідні зміни по удосконаленню чинного цивільного законодавства України, а й у можливостях своїми активними діями через відповідні правомочності по володінню, формуванню та користуванню здійснювати це право (позитивний елемент).

Тим більше, що гідність та честь – це не передумова того, що може виникнути в майбутньому внаслідок можливого правопорушення, а наявні блага людини, що існують у його повсякденному нормальному стані, без яких-небудь порушень, тобто існування права на гідність та честь не залежить від того, чи буде воно порушено. У момент порушення виникає лише необхідність захисту цього права, а не саме право. Право на гідність та честь, так само як й інші основні права, закріплені Конституцією України, мають реальне значення для суб'єктів права не лише при порушенні, але й незалежно від нього.

В свою чергу правомочність по володінню гідністю та честю повинна означати приналежність даного об'єкта права конкретному суб'єктові. Адже те, що частина немайнових благ відповідно до їх специфіки виникає у людини з моменту народження, не знімає необхідності юридичного “прикріплення” їх до носія.

Чинне цивільне законодавство України визнало особисте немайнове право на повагу до гідності та честі за всіма фізичними особами з моменту народження і до самої смерті (ст.ст. 269, 297 ЦК України), тим самим законодавець фактично визнав за всіма фізичними особами правомочність по володінню цими немайновими благами.

Як вже було з'ясовано, питання про гідність та честь – це перш за все питання про моральну оцінку діяльності людини. Така оцінка формується в процесі життєдіяльності особи, через її вчинки. Більш того формування правильної суспільної оцінки людини, судження про неї як правило ґрунтується не на її одиничних діях і вчинках, а на їхній сукупності. Тому, автором зазначається, що під формуванням гідності та честі слід розуміти виробничу, службову та іншу діяльність тієї або іншої особи, її поведіння в громадських місцях, побуті, сім'ї тощо. Повинен враховуватись не тільки кінцевий результат її дій і вчинків, але й мотиви, мета, спонукання, якими вона керується при здійсненні яких-небудь вчинків у певних ситуаціях.

Правомочністю по користуванню яким-небудь немайновим благом слід вважати закріплену законом можливість реалізації немайнового блага управомоченої особи по своєму бажанню та у своїх інтересах. Відповідно правомочність по користуванню гідністю та честю перш за все дає можливість використати сформовані в суспільстві уявлення про себе в особистій, трудовій,

суспільній й інших сферах діяльності, а також в залежності та на основі цих уявлень (суспільної оцінки) відчувати моральне самозадоволення.

У підрозділі 1.3 “Право працівників міліції на ділову репутацію” визначається філософська та правова природа ділової репутації, з’ясовується зміст права працівників міліції на це немайнове благо, аналізується історія розвитку відповідного законодавства.

Зокрема, зазначається, що ділову репутацію як особисте немайнове благо слід розуміти як усталену оцінку фізичної особи, що ґрунтується на наявній інформації про її позитивні та негативні суспільно значимі професійні діяння (поведінку), що відомі оточуючим і в силу цього відображені в суспільній свідомості, як думка про працівника з точки зору моралі даного суспільства чи соціальної групи. Ділова репутація фізичної особи, як гідність та честь, має об’єктивну та суб’єктивну сторони.

При дослідженні змісту права на ділову репутацію, автор стверджує, що сутність, зміст даного особистого немайнового права полягає не лише в праві кожного громадянина на недоторканність його ділової репутації (можливості жадати від всіх інших фізичних та юридичних осіб утримання від порушення цього права) та можливості судового захисту в разі порушення (негативний елемент), як це визначено у ст. 299 ЦК України та у зв’язку з чим автором пропонуються відповідні зміни по удосконаленню чинного цивільного законодавства України, а й у можливостях своїми активними діями через відповідні правомочності по володінню, формуванню та користуванню здійснювати це право (позитивний елемент).

Зважаючи на те, що ділова репутація являє собою окремий випадок репутації взагалі та являє собою вже сформовану думку про якості (достоїнства й недоліки) конкретної фізичної особи в сфері професійної, службової діяльності, ділового обігу, у тому числі в сфері підприємництва. То, закріплена законодавцем юридична можливість мати таке особисте немайнове благо як ділова репутація у часі не співпадає з фактичною можливістю, як у випадку з гідністю та честю. Перш за все виникненню фактичної ділової репутації повинна передувати якась професійна діяльність. А професійна діяльність за загальним правилом можлива з досягненням особою повноліття, та в інших випадках набуття повної цивільної дієздатності.

Звідси дисертант робить висновок, що правомочність по володінню та відповідно формуванню ділової репутації виникає у особи саме з моменту можливості займатися професійною діяльністю, а точніше з моменту досягнення особою повноліття та в інших випадках надання особі повної цивільної дієздатності.

Виключенням з цього правила можуть бути окремі випадки, коли неповнолітня, або, навіть, малолітня особа в силу своїх можливостей в своєму віці вже займається, наприклад, винахідницькою, творчою, мистецькою або іншою діяльністю яка може мати ознаки професійної.

Наступною правомочністю здійснення права на ділову репутацію є користування таким особистим немайновим благом. Правомочністю по користуванню діловою репутацією є можливість носія цього блага використовувати його для задоволення своїх потреб.

Аналізуючи положення ст.ст. 1116, 1133 ЦК України дисертант звертає увагу на те, що ділова репутація як особисте немайнове благо фізичної особи в такому вигляді не відповідає вимогам про свій немайновий характер (ст. 269 ЦК України). Це в свою чергу означає, що серед фізичних осіб ділова репутація розділяється на: ділову репутацію фізичних осіб (особи, які працюють за трудовим договором, державні службовці тощо) та ділову репутацію фізичних осіб-підприємців (особи, які займаються підприємницькою діяльністю). При цьому критерієм розмежування ділової репутації за цими суб'єктами на зазначені види є саме економічний зміст цього нематеріального блага та розглянуті раніше можливості (правомочності) щодо здійснення права фізичної особи на це благо.

Таким чином, на думку дисертанта, вирішується питання немайнового характеру ділової репутації як нематеріального блага. Оскільки, ділова репутація фізичних осіб є особистим немайновим благом, яке відповідає всім вимогам ст. 269 ЦК України та відповідно належить фізичним особам, які працюють за трудовим договором, державним службовцям, в тому числі працівникам міліції тощо.

В свою чергу, право на таку ділову репутацію є гарантована законодавцем можливість бути носієм об'єктивної, повної та своєчасної оцінки працівника, як фахівця у сфері професійної чи іншої діяльності, та його діянь (поведінки) з боку суспільства, певної соціальної групи та окремих громадян, а також право на формування цієї оцінки та користування нею.

Натомість ділова репутація фізичних осіб-підприємців це особисте нематеріальне благо, що має економічний зміст, та відповідно право таких осіб на це благо повинно віднайти своє місце у главі 5 ЦК України.

У підрозділі 1.4 “Загальні цивільно-правові форми та способи захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції” досліджуються питання становлення інституту захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію, аналізуються чинні загальні цивільно-правові форми та способи захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції як фізичних осіб, наводиться судова практика.

За роки незалежності в Україні було прийнято низку нормативно-правових актів, у яких визначено основні загальноправові засади захисту гідності, честі та ділової репутації. Але з прийняттям у 2003 р. чинного ЦК України виникла потреба в додаткових дослідженнях питань, що виникають під час застосування цього Кодексу на практиці, співвідношення його норм з нормами вищезазначених нормативних актів.

При дослідженні питання співвідношення форм та способів захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію автор підтримує наявну позицію, що право захисту особистих немайнових прав повинно здійснюватись в певній формі.

В свою чергу під формою захисту слід розуміти комплекс внутрішньо узгоджених організаційних заходів по захисту суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів. Існує юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту.

Під юрисдикційною формою захисту слід розуміти діяльність уповноважених державою органів по захисту порушених чи оспорюваних суб'єктивних прав. Її сутність полягає в тому, що особа, права якої порушені неправомірними діями, має право звернутися за захистом до державних або інших компетентних органів (в суд

загальної юрисдикції та вищих інстанцій, третейський тощо), які уповноважені приймати необхідні заходи для відновлення порушеного права та запобігання правопорушенню. В рамках юрисдикційної форми захисту, у свою чергу, виділяють загальний і спеціальний порядок захисту порушених прав.

Аналізуючи наявну судову практику дисертант наголошує, що для виникнення права на захист гідності, честі та ділової репутації, наприклад, шляхом компенсації моральної шкоди, в разі опублікування в ЗМІ відповідної інформації, потрібно, щоб по-перше ця інформація була недостовірною, а по-друге, щоб своїм змістом порочила вищезазначені немайнові блага. А для виникнення права на спростування, відповідь тощо достатньо лише ознаки неправдивості такої інформації.

Неюрисдикційна форма захисту представляє собою дії громадян та організацій по захисту цивільних прав й охоронюваних законом інтересів, які здійснюються ними самостійно, без звернення за допомогою до державних та інших компетентних органів.

Розділ другий “Окремі цивільно-правові форми та способи захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції в цивільному судочинстві” присвячено дослідженню проблем, пов’язаних з особливостями здійснення працівниками міліції, як учасників цивільних правовідносин зі спеціальним статусом, захисту своїх особистих немайнових прав на гідність, честь та ділову репутацію. Розділ складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 “Правові основи здійснення юрисдикційного захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції” розкриваються питання здійснення працівниками міліції, як учасників цивільних правовідносин зі спеціальним статусом, захисту своїх особистих немайнових прав на гідність, честь та ділову репутацію в юрисдикційній формі, висвітлюються наявні проблеми здійснення такого захисту та відповідно шляхи їх вирішення.

Особлива увага в цьому підрозділі приділяється дослідженню судового захисту, як елемента юрисдикційної форми захисту, що є однією з істотних гарантій здійснення як працівниками міліції, так і звичайними громадянами та юридичними особами своїх прав та законних інтересів. Такий захист виступає важливою юридичною гарантією державного захисту прав і свобод людини і громадянина, а владні повноваження, якими наділені суди, дозволяють їм здійснювати покладені на них завдання максимально ефективно.

Враховуючи особливість правового статусу працівників міліції, дисертант обстоює, що правовий захист працівників міліції, крім норм-гарантій включає в себе ще й організаційні гарантії, які надають нормам-гарантіям реально функціонуючий характер. В свою чергу під організаційними гарантіями розуміється спеціальна діяльність уповноважених державних органів і посадових осіб, що спрямована на реалізацію всіх видів гарантій.

Звідси право на захист прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, як представників закону та держави, включає в себе не тільки нормативне забезпечення взагалі можливості такого захисту, а й діяльність відповідних державних органів, направлену на забезпечення функціонування

механізму правового захисту працівників міліції, як осіб наділених спеціальним правовим статусом.

Таким чином, виділяється два напрямки цивільно-правової охорони таких особистих немайнових благ як гідність, честь та ділова репутація.

По-перше, це приватно-правовий напрямок охорони, який передбачає загальний спосіб захисту цих немайнових благ, коли зачіпається лише приватний інтерес фізичної особи.

По-друге, це публічно-правовий напрямок охорони гідності, честі та ділової репутації, який в свою чергу передбачає крім загальних можливостей цивільно-правового захисту цих особистих немайнових благ, ще й додаткові публічні гарантії здійснення такого захисту. При цьому враховується: спеціальний правовий статус фізичної особи – носія цих вищезазначених благ (наприклад, працівники міліції, державні службовці), а у зв'язку з цим можливість скористатися публічними засобами забезпечення цивільно-правового захисту цих особистих немайнових благ, спосіб порушення прав на ці блага, можливість порушення інтересів держави, можливість залучення до розгляду справи органів прокуратури тощо.

З цією метою в дисертації пропонується кардинально переглянути правові основи діяльності підрозділів внутрішньої безпеки, в яких слід створити юридичні відділи (служби правової допомоги) для організації правової допомоги саме працівникам міліції, підвищити участь органів прокуратури й інших органів в діяльності по захисту працівників міліції від протиправних посягань.

Більш правильним було б зобов'язати органи прокуратури в разі виявлення випадків порушення прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників правоохоронних органів і зокрема міліції шляхом опублікування в засобах масової інформації недостовірної інформації або іншим способом, що надає справі поширеного резонансного характеру, ініціювати порушення цивільних справ у суді шляхом подачі позову до суду, або вступати в процес, якщо слухання у цих справах уже розпочались.

У підрозділі 2.2 “Відшкодування моральної шкоди у справах про захист прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції” автор досліджує особливості застосування такого способу захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію як відшкодування моральної шкоди, визначаються недоліки функціонування цього інституту та можливі шляхи його удосконалення.

Правове регулювання питання відшкодування моральної шкоди умовно має два рівні. На першому рівні право на відшкодування моральної шкоди закріплено в Конституції України, зокрема в ст. 32, де сказано, що кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації, а також у ст.ст. 56, 62, 152. На другому рівні ці положення Конституції мають закріплюватися відповідно у спеціальних законах України, де набувають свого тлумачення, та процедури реалізації.

За загальним правилом, компенсація моральної шкоди у вигляді страждань, як і відшкодування майнової шкоди, здійснюється за допомогою конструкції зобов'язання із заподіяння шкоди. У тих випадках, коли способом захисту виступає компенсація моральної шкоди, юридичний факт, що лежить в основі даних правовідносин-зобов'язань, включає крім протиправної дії, ще два елементи – моральну шкоду (у вигляді моральних, а не фізичних страждань) і причинний зв'язок між поширенням відомостей, що принижують, і настанням моральної шкоди.

При розгляді проблем процесуального доведення наявності у потерпілої особи моральної шкоди обґрунтовується необхідність запровадження при розгляді цивільних справ про захист прав на гідність, честь та ділову репутацію презумпції наявності у потерпілої особи моральної шкоди. Яка полягатиме у тому, що у цивільних справах про захист прав на гідність, честь та ділову репутацію, якщо доведений факт поширення відомостей, що не відповідають дійсності, або скоєння інших дій, що принижують гідність, честь та ділову репутацію фізичної особи, компенсується моральна шкода, наявність якої додаткового доведення не потребує, якщо відповідач не доведе протилежне.

У такий спосіб, у позивача автоматично при доведенні вищезазначеного факту виникає право на компенсацію моральної шкоди, а у відповідача обов'язок її відшкодувати, але за умови, якщо відповідач не доведе відсутність у позивача такої шкоди.

Загалом же робиться висновок, що інститут відшкодування моральної шкоди, як універсальний (загальний) спосіб захисту всіх, а в першу чергу особистих немайнових прав на відміну від відшкодування шкоди майнової знаходиться на початковій стадії розвитку і зараз першочерговим завданням повинно бути окреслення оптимальних шляхів його становлення спираючись на світову практику країн, що вже досягли в цьому напрямку певних результатів.

У підрозділі 2.3 “Особливості неюрисдикційного захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції” визначаються можливості, складові, та межі застосування неюрисдикційної форми захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію, особливості функціонування цього інституту по відношенню до працівників міліції, як учасників цивільних правовідносин зі спеціальним статусом.

Зважаючи на те, що самозахист може здійснюватися лише як дія, оскільки неможливо уявити як саме через бездіяльність можна захистити свої права, при цьому без допомоги та втручання відповідних державних юрисдикційних органів, то „спростування” та „відповідь” як способи самозахисту можливі якщо здійснюються особою самостійно (без втручання відповідних органів), через ЗМІ (не обов'язково через той який опублікував відповідну інформацію) та за власні кошти.

Якщо ж такі особисті немайнові права фізичної особи як право на гідність та честь й право на ділову репутацію порушуються не через засоби масової інформації, то в такому разі спосіб самозахисту повинен відповідати способу поширення такої інформації. Наприклад, якщо порушення відбулося в усній формі (на зборах, виступах, прес-конференціях тощо), то бажано, щоб й самозахист у

вигляді або відповіді, або спростування такої інформації також відбувся в усній формі.

Отже, при виборі способу самозахисту вище згадуваних особистих немайнових прав слід виходити з того, яким способом відбулося їх порушення, і вже від цього можливо обрання ефективного способу самозахисту таких прав. При цьому, видається, що найефективнішим буде той спосіб який є аналогічним при захисті таких прав в юрисдикційному (судовому) порядку. Застосовуючи такі можна сказати цивілізовані способи самозахисту одночасно можна уникнути питання як про відповідність змістові права, що порушене, характерові дій, якими воно порушене, а також наслідкам, що спричинені цим порушенням. Адже буде явно незаконним, наприклад, застосування фізичної сили як способу самозахисту, аргументуючи це як крайню необхідність, до особи, що порушила особисті немайнові права шляхом образи, розповсюдження неправдивих відомостей тощо.

Акцентується увага й на тому, що на сучасному етапі в органах внутрішніх справ України можливості громадських організацій при самозахисті таких особистих немайнових прав як права на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції використовуються, як правило, дуже мало або й зовсім не використовуються. В деяких органах та підрозділах внутрішніх справ громадські організації та формування взагалі відсутні, а в інших – створюються формально і діють тільки “на папері”. Це призводить до значних прорахунків у виховній роботі серед працівників органів внутрішніх справ, адже за умови ефективного функціонування громадські організації є важливим чинником виховної роботи в системі органів внутрішніх справ, формування особистості правоохоронців, закладення та зміцнення дисципліни та законності, а також захисту працівників міліції.

У підрозділі 2.4 “Способи попередження порушення прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції” досліджується проблема формування позитивного іміджу працівників міліції, як способу попередження порушення прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції.

Сьогодні імідж, громадська думка, партнерство та взаємодія міліції і населення, звичайно, прямо не пов’язують з напрямками реформування системи МВС України, хоча ті й мають безпосереднє відношення до взаємин міліції та населення держави.

Саме тому одним з головних напрямків кадрової політики МВС України, на думку дисертанта, повинно виступати формування позитивного образу працівника органа внутрішніх справ, а також цілеспрямована робота з формування й підтримки позитивної суспільної думки про місце й роль органів внутрішніх справ у життєдіяльності суспільства, зміцненню авторитету системи МВС України, як одного з найважливіших соціальних інститутів держави по обслуговуванню населення в сфері забезпечення суспільної безпеки.

Враховуючи актуальність проблеми формування позитивного іміджу працівників міліції як способу попередження порушення прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, зазначається, що при порушенні будь-якими діями прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції слід вживати такі або наступні заходи: так, якщо порушення відповідних прав сталося через

засоби масової інформації, слід невідкладно скористатися правом на відповідь (передбаченим в ЦК України); при судовому захисті прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції про хід судового розгляду справи повідомляти громадськість через засоби масової інформації; про рішення суду у відповідній справі та про наслідки для правопорушника також повідомляти громадськості.

Такі заходи сприятимуть формуванню позитивного ставлення до працівника міліції (формуванню його честі та ділової репутації), соціального інституту правопорядку, а також позитивного ставлення працівників цього інституту до самих себе (формуванню власної гідності як працівника правоохоронного органу). До того ж одночасно слугуватимуть і в якості превентивних.

У **Висновках** відповідно до поставленої мети та завдань дисертаційного дослідження наводяться теоретичні узагальнення і нове вирішення наукової проблеми цивільно-правового захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, що виявляється у визначенні особливостей регулювання особистих немайнових прав працівників міліції, встановлення особливостей правового статусу працівників міліції як учасників цивільних правовідносин, визначенні змісту прав працівників міліції на гідність, честь та ділову репутацію, а також об'єкта правового захисту.

Також здійснено оптимізацію можливих правових форм та способів захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, для чого з'ясовано особливості юрисдикційного та неюрисдикційного захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції. Виявлені існуючі недоліки та прогалини у чинному законодавстві України стосовно здійснення захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції, на підставі чого розроблено й обґрунтовано ряд теоретичних та практичних рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення цивільно-правового механізму захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції.

Список опублікованих за темою дисертації робіт:

1. Синегубов О.В. Поняття та правове регулювання захисту честі та гідності працівників міліції // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2005. – № 31. – с. 270-278.
2. Синегубов О.В. Цивільний позов у справах про захист честі, гідності та ділової репутації працівників міліції // Наше право. – 2005 – № 4. – с. 106-113.
3. Синегубов О.В. Щодо участі органів прокуратури у справах про захист честі, гідності та ділової репутації працівників міліції // Наше право. – 2006. - №2. – с.81-85.
4. Синегубов О.В. Становлення інституту відшкодування моральної шкоди у справах про захист честі, гідності та ділової репутації // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2006. - №33. – с.344-353.
5. Синегубов О.В. Відомчий захист честі, гідності та ділової репутації працівників міліції // Наше право. – 2006. - №4. – с.72-76.

АНОТАЦІЇ

Синегубов О.В. Особливості цивільно-правового захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2008.

Дисертацію присвячено дослідженню актуальних проблем теоретичного та практичного характеру здійснення та захисту особистих немайнових прав, зокрема прав на гідність, честь та ділову репутацію.

В дисертації досліджуються особливості регулювання особистих немайнових прав працівників міліції, встановлюються особливості правового статусу працівників міліції як учасників цивільних правовідносин.

Також в дисертаційному дослідженні визначається зміст прав працівників міліції на повагу до гідності та честі й недоторканості ділової репутації, проведено дослідження їхньої юридичної природи, процесу становлення та розвитку, розкрито характерні риси, притаманні їм, а також об'єкта правового захисту. Здійснено оптимізацію можливих правових форм та способів захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції. З'ясовано особливості юрисдикційного та неюрисдикційного захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції. Виявлені існуючі недоліки та прогалини у чинному законодавстві України стосовно здійснення захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції.

Розроблено й обґрунтовано ряд теоретичних та практичних рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення цивільно-правового механізму захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції.

Ключові слова: гідність, честь, ділова репутація, особисті немайнові права, позитивне регулювання, особливості захисту, працівники міліції.

Синегубов О.В. Особенности гражданско-правовой защиты прав на достоинство, честь и деловую репутацию работников милиции. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел, Харьков, 2008.

Диссертация посвящена исследованию актуальных проблем теоретического и практического характера осуществления и защиты личных неимущественных прав, в частности, прав на достоинство, честь и деловую репутацию.

В диссертации исследуются особенности регулирования личных неимущественных прав работников милиции, устанавливаются особенности правового статуса работников милиции как участников гражданских правоотношений.

Определяется содержание прав работников милиции на уважение достоинства и чести, а также неприкосновенности деловой репутации. Которое

заключается не только в праве каждого гражданина на неприкосновенность его достоинства, чести и деловой репутации, то есть возможности требовать от всех других физических и юридических лиц воздерживаться от нарушения этого права и возможности судебной защиты в случае нарушения. Но и в возможности своими активными действиями через соответствующие правомочности по владению, формированию и пользованию осуществлять эти права.

Исследуется правовая природа, процесс становления и развития указанных личных неимущественных прав, раскрываются характерные черты, присущие им, а также объект правовой защиты.

Оптимизированы возможные правовые формы и способы защиты прав на достоинство, честь и деловую репутацию работников милиции. Выявлены особенности юрисдикционной и неюрисдикционной форм защиты прав на достоинство, честь и деловую репутацию работников милиции.

В частности, в работе раскрываются вопросы осуществления работниками милиции, как участниками гражданских правоотношений со специальным статусом, защиты своих личных неимущественных прав на достоинство, честь и деловую репутацию в юрисдикционной форме. Где особое внимание уделяется исследованию судебной защиты, которая является одной из главных гарантий осуществления, как работниками милиции, так и простыми гражданами своих прав и законных интересов, освещаются проблемы осуществления такой защиты и соответственно возможные пути их решения.

С этой целью в диссертации исследуются не только вопросы нормативного обеспечения возможности такой защиты, но и деятельность соответствующих государственных органов, направленную на обеспечение функционирования механизма правовой защиты работников милиции, как лиц наделенных специальным правовым статусом.

Проводится исследование двух направлений гражданско-правовой охраны достоинства, чести и деловой репутации как личных неимущественных благ. Во-первых, это частно-правовое направление, когда затрагивается только частный интерес физического лица, и, во-вторых, это публично-правовое направление охраны достоинства, чести и деловой репутации, которое предполагает кроме общих возможностей гражданско-правовой защиты этих личных неимущественных благ, еще дополнительные – публичные гарантии осуществления такой защиты.

В рамках осуществления юрисдикционной формы защиты автором обстоятельно исследуются особенности применения такого способа защиты прав на достоинство, честь и деловую репутацию, как компенсация морального вреда, определяются недостатки функционирования этого института и возможные пути его усовершенствования.

Касательно неюрисдикционной формы защиты, то в диссертационном исследовании определяются возможности, составляющие и пределы применения данной формы защиты личных неимущественных прав работников милиции. Автор достаточно внимания уделяет возможности обращения работников, чьи указанные права нарушены, к неюрисдикционным (общественным) органам за помощью (защитой).

Также в работе проводится исследование возможных способов предупреждения нарушений прав на достоинство, честь и деловую репутацию работников милиции.

В целом в диссертации выявлены существующие недостатки и пробелы в действующем законодательстве Украины касательно осуществления защиты прав на достоинство, честь и деловую репутацию работников милиции. Разработано и обосновано ряд теоретических и практических рекомендаций касательно усовершенствования гражданско-правового механизма защиты прав на достоинство, честь и деловую репутацию работников милиции.

Ключевые слова: достоинство, честь, деловая репутация, личные неимущественные права, позитивное регулирование, особенности защиты, работники милиции.

Syngubov O.V. The features of protection of civil rights for dignity, honor and business reputation of workers of ministry of internal affairs - Handwritten

The purpose of this work is to get a scientific degree (PhD for speciality 12.00.03) in civil rights and civil process; family rights; international private rights. – Kharkiv National University of Internal Affairs, 2007

This work is devoted to investigation of actual problems of theoretical and practical applying and protection of private non-property rights. The rights for dignity, respect and business reputation are among them.

The non-property regulating features of workers of ministry of internal affairs are also investigated in this work. The characteristics of workers of ministry of internal affairs who are members of civil relations are also defined in this work.

The dissertation defines the rights of workers of ministry of internal affairs for dignity, honor and protection of business reputation. The foundation and evolution of these rights was investigated in this dissertation. This work also explores the special characteristics of these rights and characteristics of legal protection object. The optimization of forms and methods of legal protection of rights of workers of ministry of internal affairs for dignity, honor and business reputation is also applied in this dissertation. The features of legal and non-legal protection of rights of workers of ministry of internal affairs for dignity, honor and business reputation are also described in this dissertation. The present drawbacks and faults of protection of rights for dignity, honor and business reputation of workers of ministry of internal affairs in Ukrainian justice are described in this work.

This work includes different theoretical and practical recommendations for improving of civil rights for protection of dignity, honor and business reputations of workers of ministry of internal affairs.

Keywords: dignity, honor, business reputation, personal non-property rights, positive regulating, the feature of protection, the workers of ministry of internal affairs.